

УДК 630*231(477,87):582,475

**ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ ЯЛИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ НА ЗРУБАХ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА «ВЕЛИКОБИЧКІВСЬКЕ ЛМГ»
(НА ПРИКЛАДІ ЛІСНИЦТВА ім. ТОМАЩУКА)
*NATURAL REGENERATION OF EUROPIAN SPRUCE IN THE CONDITIONS OF THE
STATE ENTERPRISE "VELYKYI BYCHKIV FOREST GAME MANAGEMENT"***

Потіш Л. А., Зін В. В.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет» E-mail:kaf-forest@uzhnu.edu.ua

Розглянуті проблеми природного та штучного поновлення ялини європейської на зрубках лісогосподарського підприємства «Великобичківського ЛМГ» на прикладі лісництва ім.Томашука. Проаналізовані характерні особливості кількості та якості підросту ялини.

Одним із важливих факторів господарювання в ялинниках є їх природне відновлення. Переваги природного відновлення лісу очевидні. Це забезпечення безперервного функціонування лісового біогеоценозу, скорочення терміну відновлення, максимальне збереження місцевого генофонду, відтворення найбільш стійких до несприятливих умов середовища насаджень в короткі терміни і з невеликими затратами[1].

Порівняно з іншими районами України лісорослинні умови Карпат набагато сприятливіші для природного поновлення лісів. Пояснюється це перш за все переважанням тут вологих грудових і сугрудкових типів умов місцезростання, високою тіневитривалістю лісоутворюючих порід [2].

За даними вченого М.А. Голубець масове садіння ялини в регіоні розпочате в 1868-1885 роках після проходження інтенсивних вітровалів, коли Європу охопила так звана «ялиноманія». Характерним для цього періоду було прагнення усі листяні ліси, особливо бучини, замінити ялинниками.

Метою роботи є вивчення особливостей природного поновлення ялини європейської у ДП «Великобичківському ЛМГ» (на прикладі лісництва ім.Томашука).

Відповідно до поставленої мети передбачалося виконання таких завдань:

1. встановити особливості природного поновлення ялини європейської на зрубках лісництва ім.Томашука ДП «Великобичківському ЛМГ »;
2. дати оцінку кількісному та якісному складу самосіву і підросту на зрубках;

3. встановити періодичність плодоношення ялини європейської;
4. порівняти дані за останні чотири десятиліття.

Матеріалом для написання була: камеральна обробка польових даних, аналіз літератури. Дослідження проводилися на території лісництва ім.Томашука державного підприємства Великобичківського лісомисливського господарства.

Обліки природного поновлення було проведено за методикою М.М. Горшеніна. Оцінку природного поновлення проводили згідно «Інструкції з проектування, технічного приймання, обліку та оцінки якості лісокультурних об'єктів».

Нашими дослідженнями було охоплено 10 зрубів 2015 року після проведення суцільних та суцільних санітарних рубань у лісництві ім.Томашука. Вони представляють такі типи лісу - С₃ волога букова сусмеречина та Д₃ волога букова смеречина. Загальна обстежена площа складає 18,4 га. Розміри ділянок залишені під природне поновлення коливались від 0,4 до 4,0 га.

Висотний діапазон досліджених зрубів досить широкий – від 550 до 900 м.н.р.м. Об'єкти дослідження представляють, такі варіанти експозицій схилів (південно-східної, південно-західної, північно-східної, північно-західної). Ділянки зрубів розміщені на схилах стрімкістю від 18° до 35°. Переважаючою породою на всіх ділянках була ялина європейська. Віковий діапазон насаджень варіював від 56 до 180 років. Материнські ялинники були високопродуктивними (I бонітету), повнотою від 0,4 до 0,8) та запасу деревини від (205 до 740 м³/га). Аналіз отриманих даних показує, що на зрубках в лісництві ім.Томашука природне поновлення розміщено більш менш рівномірно. В загальному поновлення ялини проходить успішно, хоча на деяких ділянках необхідний ввід недостатніх порід. Зведені результати обліку підросту подані в таблиці 1. На основі шкали оцінки природного поновлення нами встановлено, що на 5 ділянках відмінне поновлення, на 4 добре, а на 1 задовільне. Залишені під природне поновлення ділянки потребують також належної уваги та проведення, за необхідності, лісгосподарських заходів.

За дослідженнями А.Я. Сабана [3], забезпечення ялинових насаджень самосівом і підростом в переважаючих типах лісу - сусмеречинах і смеречинах, можна рахувати достатнім.

На зрубках деревостанів виявлено залежність загальної кількості підросту ялини від площі ділянки, також між віком зрубку та кількістю підросту та наявністю ялини на цих зрубках (табл 2.).

Таблиця 1

Дані обліку природного поновлення (S = 18.4 га)

Урочище	Квартал	Виділ	Площа, га	Лісо-рослинні умови	Висота підросту м	Кількість тис. шт./ га	Стан підросту			Примітка
							Відмінне	Добре	Задовільн	
Погар	19	49	4,0	(СзБпЯ)	0.3-0.4	14,5	+			групами
Свинарки	15	8	3,7	(СзБпЯ)	0.3-0.4	15,0	+			групами
Гресун	9	15	3,3	(СзБпЯ)	0.3-0.4	15,3	+			групами
	6	13	1,0	(СзБпЯ)	0,4-0,5	12,8	+			групами
Голий	17	38	1,0	(СзБпЯ)	0,3-0,6	10,5	+			групами
	17	38	0,8	(СзБпЯ)	0,4-0,6	8,6	+			рівномірно
Скородова	11	23	0,4	(СзБпЯ)	0,3-0,4	3,1			+	групами
	11	23	0,8	(СзБпЯ)	0,4-0,6	3,4			+	рівномірно
Гласкул	12	13	1,2	(СзБпЯ)	0,3-0,4	3,0			+	рівномірно
	7	6	2,2	(СзБпЯ)	0,3-0,4	5,0		+		групами

Таблиця 2.

Розподіл порід на зрубках по класах висот та віку.

Клас висоти,	Порода					Вік, р	Разом
	Ялина	Ялиця	Бук	Ясен	Явір		
I	68560	13500	4330	1620	1230	ДО 5	89240
II	39560	10560	2885	1300	1460	5-7	55765
III	5860	2650	3320			9	11830
Разом	113980	26710	5630	2920	2690		156835

Як видно з таблиці загальна кількість облікованого природного поновлення становить 156835 шт. Більшість його зосереджена в I класі висоти - 89240 шт. В II класі висоти – 55765; III класі - 11830шт. На ділянках наших досліджень вік підросту у середньому становить 5 років, що корелює з літературними відомостями [4].

Динаміку природного поновлення нами було вивчено на основі матеріалів проектів лісових культур та природного поновлення від 1980 до 2015 року. Загальна картина

поновлення наведена на діаграммі (Рис.1), де вісь ординат це - площа ділянок залишена під природне поновлення, а вісь абсцис роки з періодом у 5 років.

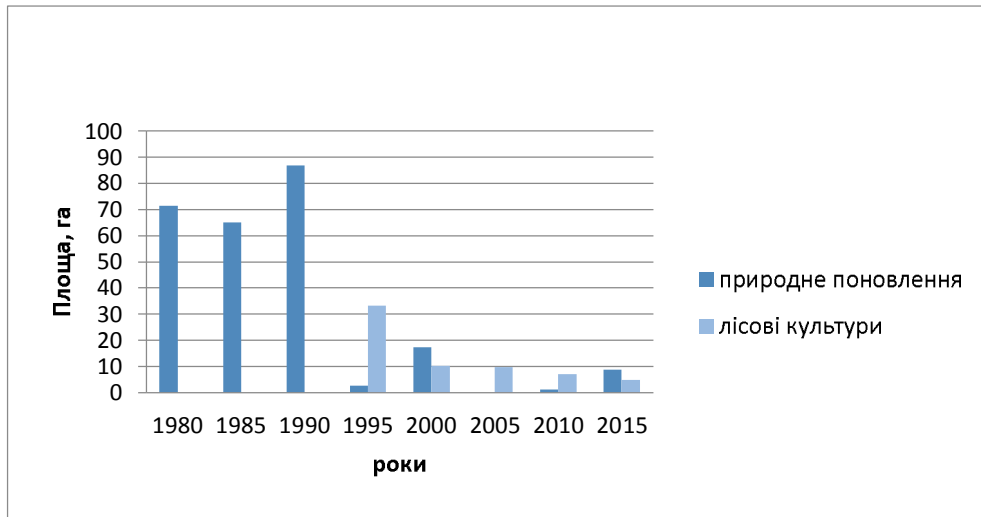

Рис. 1. Порівняльна характеристика природного та штучного поновлення ялини європейської у лісництві ім.Томашука (ДП «Великобичківське ЛМГ»)

Аналізуючи природне та штучне поновлення ялини можна стверджувати, що на даний час більшу частину площ почали виділяти під штучне поновлення. У період від 1980 по 2000 рік переважно приділяли увагу природному поновленню. У 2005 році природно поновлення ялини було відсутнє, тому все садили вручну, проводили досліді, закладали пробні ділянки. Садили культури площадками. Для швидкого зімкнення крон створювались загущені посадки. Штучному залісенню підлягає більша частина зрубів, розміщених навіть у високогірних лісах. Найбільші можливості освоєння зрубів природним шляхом мають місце у субформації буково-ялицево-ялинових лісів.

На основі проведених досліджень природного поновлення ялини європейської на зрубках лісництва ім.Томашука Великобичківського ЛМГ можна зробити наступні висновки:

- Відмінне поновлення за кількістю підросту виявлено на 60 % ділянок. Лише на 10 % ділянок природне поновлення є добрим і на 30 % – задовільним (табл. 4.1).
- Загальна картина природного поновлення на ділянках зрубів по класах висот та віку наведена становить 156835 шт. Більшість його зосереджена в класі висоти до 30 см - 89240 шт. В класі висоти 31-100 см обліковано 55765 підросту. Висотою 101 см і більше лише 11830 шт.

- На зрубках і в молодняках повсюди випасають худобу, яка знищує природне поновлення, підлісок.

Список використаної літератури

1. Голубец М. А. Ельники Украинских Карпат / М. А. Голубец. – К.: Наукова думка, 1978. – 261 с.
2. Порадник Карпатського лісівника / Відп. за вип. Молотков П. І. – Ужгород; Карпати, 1980.- 336 с.
3. Сабан Я.А. Продуктивность и возобновление леса в горных условиях Я.А. Сабан. – Львов : Вища школа, 1988. – 142 с.
4. Молотков П. И. Естественное возобновление лесов / П. И. Молотков, Н. И. Момонов, В. И. Гниденко, И. И. Молоткова, - Ужгород : Карпаты, 1971. – 124 с.

УДК 630*231(477,87):582.632.2

**ПРИРОДНЕ ПОНОВЛЕННЯ ДУБА СКЕЛЬНОГО В УМОВАХ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА «ВЕЛИКОБИЧКІВСЬКЕ ЛМГ»
(НА ПРИКЛАДІ ЛУЖАНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА)**

***NATURAL REGENERATION OF CORNISH OAK IN THE CONDITIONS OF THE STATE
ENTERPRISE “VELYKYI BYCHKIV FOREST GAME MANAGEMENT” (ON THE
EXAMPLE OF LUZHANSKY FOREST DISTRICT)***

Потіш Л.А., Ясінчак Р. Р.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет» kaf-forest@uzhnu.edu.ua

Наведено результати досліджень та дано оцінку природного поновлення дуба скельного в умовах ДП «Великобичківське ЛМГ» (на прикладі Лужанського лісництва). Наведено дані по стану природного поновлення на пробних площадках. Наведено порівняння класу висот по відношенню до головної породи. Динаміку природного поновлення дуба скельного опрацьовано від 1980 до 2015 року відповідно до матеріалів проектів лісових культур та природного поновлення.

Багаторічний досвід показав, що методи господарювання, застосовувані в нашій державі впродовж останнього століття, не сприяли максимальному відтворенню